VEWIN-DIRECTEUR THEO SCHMITZ:

“Gezondheid is basis van de economie”

Nederland telde 50 jaar geleden meer dan 200 waterleidingbedrijven. Op dit moment zijn het er nog tien. Een ontwikkeling die qua regionalisatie vergelijkbaar is met die in Engeland. Duitsland en Zwitserland met nog duizenden bedrijven en bedrijfjes steken daar schril tegen af. Met het groter worden van de leden veranderde ook de rol van de Vewin als koepel. De nieuwe Drinkwaterwet, die de verouderde Waterleidingwet gaat vervangen, schuift een nieuw fundament onder de verantwoordelijkheden van de sector. Tijd voor een gesprek over heden en toekomst met drs. Theo Schmitz, sinds 2004 directeur van de Vewin, in zijn kantoor in Rijswijk.

Wat is je in deze sector het meest opgevallen?

“Het hoge technologische niveau van de bedrijven. Het is van eenzelfde allure als de mediawereld, waar ik eerder werkzaam was. De Nederlandse drinkwatersector is *high tech*. Onze bedrijven zitten in de kopgroep van de wereld. Maar de ontwikkelingen gaan snel. Strategische keuzes zijn nodig om in alle disciplines, chemie, biologie, etc. vóórop te blijven. De nanotechnologie is in opkomst: ‘nano’ wordt ‘giga’. Daarvan ben ik overtuigd. Kijk naar de vooruitgang in de medische wetenschap. Een wetenschap waar we dicht tegenaan moeten kruipen.”
“Water loopt als bloed door ons lichaam. Door nanodeeltjes in het menselijk lichaam met de allernieuwste scans te bestuderen komt men steeds meer aan de weet over ziekteverschijnselen. Men kan zelfs al op plekken komen, onder andere in de hersenen, waar men voorheen nooit bij kon. De bestrijding van allerlei ziektes kan daar hopelijk van profiteren. Er zijn win-win-situaties te behalen met een strategische samenwerking. Daarmee trekken wij eigenlijk de lijn van John Snow uit London (1854) door, waar het zuiveren van drinkwater vanwege cholera begon.”

Honderd jaar worden is nu al geen uitzondering meer.

“Honderd jaar is geen grens. De aandacht voor de zorgkant van het leven. De veilige leefomgeving neemt toe. Een goede drinkwatervoorziening is basis voor een hoger niveau van volksgezondheid. Ik benadruk VOLKSgezondheid, voor iedereen dus. Onderschat de economische kant ervan niet. Gezondheid als basis van de economie. Gezonde mensen kunnen beter werken, sneller leren, groeien meer en leven langer. Water is de basis van onze voedselvoorziening. Wat voor een boer geldt, geldt ook voor zijn koeien. Als een koe schoner water krijgt, gaat ook haar productiviteit omhoog. En als je bedrijven hebt met 25.000 koeien, zoals bijvoorbeeld in het Midden-Oosten, dan staan die dieren echt niet uit een sloot te drinken. Onze opgave is te vertellen, wat het belang is van goed drinkwater. Meeliften met de zorgkant van onze samenleving. Dat spreekt jongeren aan, mannen én vrouwen. In de collegezalen bij Medicijnen zie je nu 70 procent vrouwen. Voor deze zorgkant van de arbeidsmarkt is heel veel animo.”

Verdere vermaatschappelijking van de watersector?

“Ja, nationaal en internationaal. De snelle verstedelijking van de wereld dwingt ons hiertoe. Naast megasteden zijn er nu al metasteden in opkomst: steden met meer dan 30 miljoen inwoners. Verwachting is dat er in 2020 maar liefst 30 zullen zijn. In zulke steden woont dan een miljard mensen opgepropt en voor een belangrijk deel in slums: een achtste van de wereldbevolking. De drinkwatervoorziening van zulke steden wordt een gigantische opgave, de afvalwaterverwerking een nog grotere uitdaging. In warme landen is dat veel moeilijker dan bij ons. Daar moet iets gebeuren, daar gaat ook iets gebeuren. Goedschiks of kwaadschiks, wat wij moeten voorkomen. De millenniumdoelen van de Verenigde Naties zijn er niet voor niets. Nederlandse bedrijven profileren zich op dit moment voortreffelijk, van Indonesië tot Suriname, van Egypte tot Mozambique. Het *Dutch model* van drinkwatervoorziening scoort hoog door zijn lokale en pragmatische aanpak van problemen. Na aanvankelijke scepsis onderschrijft nu ook de Wereld Bank onze aanpak méér en méér. Drinkwater is een mensenrecht met alle verplichtingen van dien.”

Wat vind jij de belangrijkste punten in de nieuwe Drinkwaterwet?

“Voor mij staat de bepaling voorop dat drinkwater een product is van groot maatschappelijk belang. Een onomkeerbaar publieke activiteit, een zaak van volksgezondheid. Voorts blijft het toezicht op de bedrijven decentraal in de handen van de aandeelhouders, gemeenten en provincies. Het vertrouwen in de bedrijven is zo groot dat er geen centrale tariefsregulatie op wordt gezet. In een vorige functie heb ik meegemaakt hoe centraal toezicht kan uitwerken. Hoelang het kan duren voor bedrijven hun financiële speelruimte scherp hebben. De drinkwaterbedrijven blijven hun ruimte voor investeringen zelf bepalen. Tenslotte is nieuw dat aandeelhouders een redelijke vergoeding (met maxima) mogen ontvangen voor het geld dat zij in het bedrijf gestoken hebben.”

Wat betekent dit voor de Vewin?

“Als nationale koepel wil Vewin de eigen bevolking goed informeren over het belang en de waarde van drinkwater. Dat we voortdurend opnieuw investeren in kwaliteit. Daarom is Vewin gestart met de actie ‘kraanwater nu’. De drinkwaterbedrijven moeten voortdurend de rugzak van de mensen vullen met juiste informatie. Dat we geen fluor in het water stoppen, dat je het water uit de kraan prima kunt drinken zónder het te hoeven koken. Water is belangrijk in de strijd tegen overgewicht. Vroeger zijn ook intensieve campagnes gevoerd, maar je moet de boodschap blijven herhalen. Als er eens een keer iets mis gaat, moet je laten zien dat je de problemen snel kunt verhelpen. Met goede voorlichting werp je ook een dijk op tegen mensen die méér belasting op water willen. Nu gemiddeld 23 procent. Water moet goedkoop blijven.”

Hoe ziet jouw loopbaan eruit?

“Ik ben geboren en getogen Hagenaar, studeerde Economie in Rotterdam. Na mijn militaire dienst ben ik begonnen bij de Vrije Universiteit in Amsterdam. Dat was in de roerige jaren zeventig, toen de economie een omslag moest maken. Investeringen waren nodig om tot technologische vernieuwing te komen, de economie te verbeteren en nieuwe banen te creëren. Het onderzoek met CBS-data betrof de relatie tussen winst, investeringen en werk. De resultaten toonden het belang van de Wet Investerings Rekening met zijn *cash* investeringspremies. Voor hetzelfde werkgelegenheidskader schreef ik memoranda over loonmatiging inclusief een eventuele uitruil met arbeidstijdverkorting. In 1982 ben ik naar de Inspectie Rijksfinanciën verkast. Haar taak was de overheidsgelden op orde te brengen. Naar een slanke en slagkrachtige overheid, luidde het credo. Lange verhandelingen en korte speeches mocht ik schrijven over de wenselijke verlaging van de staatschuld. In 1988 begon de VNO-NCW-fase met onder andere een studie naar nieuwe autotechnologie ‘Nieuwe Hoop voor Morgen’, die de milieunormen van Kyoto haalbaar zou maken. Opmerkelijk, alles lag daarvoor al klaar op de planken van de autoproducenten. Voorts moesten er nieuwe vormen van PPS-constructies worden uitgedacht bij grote operaties als verzelfstandiging, deregulering en privatisering.

CV

1949	geboren in Den Haag
1968-1975	studie economie Erasmus Universiteit Rotterdam
1976-1982	wetenschappelijk medewerker Vrije Universiteit Amsterdam
1987-1988	inspecteur Rijksfinanciën Ministerie van Financiën
1988-1994	secretaris economische zaken VNO-NCW
1994-2001	directeur Toerisme ANVR/NBT
2001-2004	directeur Strategie NOB-Holding/ Mediapark
2004-heden	directeur Vewin

Concrete voorbeelden: KPN, het duale omroepbestel, uitbouw van Schiphol (vijfde baan) en de haven van Rotterdam. Met forse investeringen voor de toekomst bij de (spoor)wegen: de A4, de Westerschelde oeververbinding, de HSL en de Betuwelijn."

Wat was de drijfveer voor de PPS-beweging?

"De economie efficiënter laten draaien. Partijen op hun kracht inzetten: overheden voor het publieke, voorwaardenscheppend deel en bedrijven voor de vermarkting in binnen- en buitenland. Ons kleine landje werd in die jaren open gebroken, de buitenwereld drong van alle kanten binnen. Denk wat radio en televisie betreft aan Veronica en de Luxemburgse satelliet-zenders. Uitbesteden aan deskundigen ligt dan voor de hand. Wél moet de regisseur de touwtjes in handen houden. Daar zie je overheden en wereldconcerns mee worstelen. Onzekerheden en risico's die achter elke boom langs de route kunnen schuilen, beperkte reactiemogelijkheden van grote organisaties. Transities zijn boeiend management, waar ik veel aan heb gedaan als directeur van het ANVR/NBT en NOB Holding."

Was de stap naar de Vewin erg groot?

"Als fractievoorzitter in de Voorburgse gemeenteraad was ik rond 1990 bestuurslid van het bedrijf De Vlietstreek, dat het dorp aan de Vliet van drinkwater voorzag. Ik heb de fusiebesprekingen met het Haagse duinwaterbedrijf van directeur Han Hieter meebeleefd en het ontstaan van DZH meegemaakt. De branche was mij dus beter bekend dan je wellicht op het eerste oog zou denken. Dit geldt ook voor de netwerken in Den Haag en Brussel, waar ik voorzitter was van de European Travel Committee. Met plezier draai ik nu mee binnen de International Water Association. Van de komst ervan naar Den Haag zullen zeker wij nog zeker gaan profiteren. "

Wat voor rol vervult de Vewin in de huidige constellatie?

"Eind 2004 heb ik voor Vewin een meerjarenplan opgesteld. Wij naderen het vijfde en laatste jaar. Vewin is inmiddels een pure netwerkorganisatie met als speerpunten politiek Den Haag, Brussel en wereldorganisaties in onder andere Geneve (WHO), New York (VN) en Washington (Wereld Bank). Met de bedrijfsvoering van de bedrijven houdt Vewin zich niet bezig. De tien drinkwater-bedrijven kunnen dat prima zelf. Vewin heeft de Kiwa-aandelen verkocht. Kiwa Certificatie en Keuringen is onze buurman, met wie het heel goed gaat. Met Kiwa Water Research in Nieuwegein hebben wij via een convenant een goede taakverdeling. Onze eigen hoofdactiviteit is netwerken, extern en intern communiceren. Via het interne netwerk halen we bij de bedrijven de noodzakelijke kennis naar boven, en wel via stuurgroepen waar alle bedrijven in deelnemen. Voorzitters ervan zijn de directeuren van de bedrijven, en wel per toerbeurt. Vewin levert de secretaris. In de stuurgroepen komen nieuwe ontwik-kelingen aan de orde, worden bestuurs-besluiten voorbereid. Als Natura 2000 in de Tweede Kamer aan de orde komt, agenderen wij het tijdig, ook via ons nieuwe digitale netwerk. Op deze manier weten wij direct wat belangrijk is voor de leden en kunnen wij snel en adequaat reageren. Daarnaast organiseert elke stuurgroep per jaar enkele seminars om deskundigen, betrokkenen en geïnteresseerden te informeren en mee te laten discussiëren. Over onderwerpen als bijvoorbeeld WHO-normen voor drinkwater, klimaatverandering, veiligheid en crisis-management, assetbeheer, vernieuwing van het distributienetwerk, watermeters, etc. "

Wat komt er in het nieuwe plan?

"Met het nationale deel van het nieuwe visie- en strategieplan van de Vewin maken wij dit najaar al een start. Hoog op de agenda staat de visie op de grondstoffen: grondwater en oppervlaktewater. Voor Vewin zijn chemische normen nog belangrijker dan ecologische normen. Daarnaast zal het bestuur een standpunt moeten bepalen over nieuwe ontwikkelingen als koude/warmteopslag, warm tapwater en de adaptatie- en mitigatieopgaven voor de watersector. Het wordt een boeiend jaar. Te beginnen met de presentatie door ex-minister Veerman van zijn Deltaplan ter bescherming van Nederland voor de komende 100 jaar op 3 september. Onze belangen liggen in de grote zoetwaterbekkens van het IJsselmeer en de Biesbosch waar half Nederland qua drinkwater van afhankelijk is. Tenslotte staat het principe 'de vervuiler betaalt' onder druk. Als dit vervangen wordt door 'de gebruiker betaalt', is het hek van de dam. Wij zullen dit punt zwaar bewaken."

"Internationaal zien wij in de steeds grotere Europese Unie de aandacht gaandeweg verschuiven naar 'méér Brussel voor de hoofdlijnen' én 'méér zelf doen in de regio'. De EU zal de kaderrichtlijnen Water en Drinkwater verder uitbouwen. Beide richtlijnen gaan over de kwaliteit van onze grondstoffen én de kwaliteit van ons product. Dat wordt nog een complexe opgave in Brussel, omdat de problemen in Zuid- en Noord-Europa zo duidelijk van elkaar verschillen: het zuiden met droogte en schaarste, het noorden met wateroverlast. Europa zal in de komende tien jaar de waarde van de grote rivieren herontdekken. Schone rivieren zijn goud waard. Hoe dichter we bij de natuurlijke watercyclus van verdampen-regen/sneeuw-rivieren blijven, des te goedkoper kunnen wij drinkwater (re) produceren. Brussel is overigens hard toe aan een Directoraat Generaal voor Water. Daar spant het gezamenlijk bureau van Vewin en de Unie van Waterschappen zich voor in."

"De goede samenwerking met de Unie leent zich ook in eigen land voor verdere intensivering. Vewin, Unie, NVA en KVWN en STOWA hebben vrijwel dagelijks met elkaar te maken. Ik denk dan niet aan fusies, maar wel aan het werken in elkaars nabijheid. Grote kans dus dat Vewin naar Den Haag verhuist."

> "De drinkwatergebruiker dreigt weer te moeten betalen"

Maarten Gast